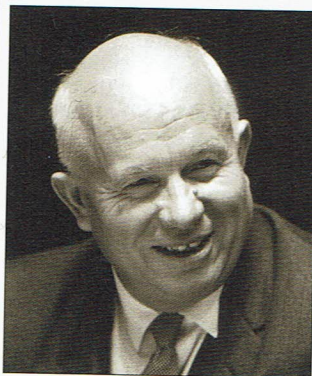

5.30. ZWIĄZEK SOCJALISTYCZNYCH REPUBLIK RADZIECKICH PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

5.30.1. Chronologia

- Wspólny wysiłek aliantów, służący pokonaniu faszystowskich Włoch, hitlerowskich Niemiec i militarystycznej Japonii, przyczynił się zarazem do zajęcia przez Armię Czerwoną Polski, Rumunii, Bułgarii, Czechosłowacji, Jugosławii, Węgier i części Austrii.
 - Po kapitulacji Niemiec ZSRR, wypełniając sojusznicze zobowiązania przyjęte na konferencji w Jałcie, rozpoczął działania zbrojne przeciwko Japonii i zajął Mandżurię, Koreę, Sachalin i Kuryle.
 - Jeszcze w trakcie trwania wojny **Wielka Trójka** na konferencjach w **Teheranie** (1943), **Jałcie** (1945) i **Poczdamiu** (1945) ustaliła najważniejsze zasady powojennego ładu geopolitycznego. Ustalenia te umożliwiły ZSRR rozwój imperium i stworzenie bloku państw satelickich uzależnionych od Moskwy.
 - Częściami bloku sowieckiego stały się po wojnie: Albania, Bułgaria, Czechosłowacja, Mongolia, NRD, Polska i Węgry.
 - Stalin usiłował też narzucić swoje przewodnictwo **Jugosławii**, lecz spotkał się z oporem **J. Broz-Tito**.
 - W okresie **zimnej wojny** ukształtował się dwubiegunowy polityczny podział świata – z jednej strony wokół ZSRR powstał system państw socjalistycznych i komunistycznych zrzeszonych w **Radzie Wzajemnej Pomocy Gospodarczej** i w **Układzie Warszawskim**, a z drugiej strony blok państw demokratycznych skupiony wokół USA i zrzeszony w NATO oraz w ramach krystalizujących się struktur ponadnarodowych Europy Zachodniej (EWG).
- 1945** – usankcjonowanie nowego kształtu terytorialnego ZSRR obejmującego następujące republiki: Armeńska SRR, Azerbejdżańska SRR, Białoruska SRR, Estońska SRR, Gruzińska SRR, Kazachska SRR, Karelo-Fińska SRR (zlikwidowana w 1956 r.), Kirgiska SRR, Litewska SRR, Łotewska SRR, Mołdawska SRR, Rosyjska FSRR, Tatarska SRR, Turkmenska SRR, Ukraińska SRR, Uzbeka SRR, Zakaukaska FSRR
- 1948** – wykluczenie Jugosławii z **Kominformu** (Biuro Informacyjne Partii Komunistycznych) i początek konfliktu politycznego ZSRR–Jugosławia
- 1949** – powstanie **Radcy Wzajemnej Pomocy Gospodarczej** (RWPG)
- 1952** – przekształcenie WKP(b) w **Komunistyczną Partię Związku Radzieckiego** (KPZR)
- 5 III 1953** – śmierć Stalina, po której rozegrała się krótka walka o przejęcie władzy (stracenie Ł. Berii) zakończona zwycięstwem N. Chruszczowa
- VI 1953** – stłumienie **powstania berlińskiego** w NRD
- 1954** – przyłączenie Krymu do Ukraińskiej SSR
- 1955** – powstanie **Układu Warszawskiego**
- 1956** – XX Zjazd KPZR, na którym **N. Chruszczow** w tajnym referacie potępił zbrodnie stalinowskie i kult jednostki
- 1956** – zbrojna interwencja Armii Czerwonej przeciwko **powstaniu na Węgrzech**
- 1960** – narastanie kryzysu radziecko-chińskiego (nieobecność delegatów chińskich na moskiewskim zjeździe partii komunistycznych)
- 1962** – **kryzys kubański** zakończony wycofaniem radzieckich instalacji rakietowych z Kuby
- 1964** – odsunięcie N. Chruszczowa i objęcie władzy przez **L. Breżniewa**

Nikita Chruszczow

Leonid Breżniew

Michaił Gorbaczow

1968 – interwencja zbrojna wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji i **stłumienie praskiej wiosny**

1969 – kilkunastodniowe starcia radziecko-chińskie o sporny fragment granicy przebiegający wzdłuż biegu rzeki Ussuri

1975 – pokojową Nagrodę Nobla otrzymał dydydent walczący o wprowadzenie demokracji w ZSRR A. Sacharow

1979 – początek zbrojnej **napaści ZSRR na Afganistan**

1982 – śmierć N. Breżniewa i objęcie władzy przez **J. Andropowa**

1984 – śmierć J. Andropowa i objęcie władzy przez **K. Czernienkę**

1985 – śmierć K. Czernienki i objęcie władzy przez **M. Gorbaczowa**

1987 – początki **pierestrojki**

1989 – wycofanie wojsk radzieckich z Afganistanu

1989–1990 – „**jesień narodów**” – proces uwalniania się państw bloku sowieckiego z podległości ZSRR

VI 1991 – **B. Jelcyń** wybrany na prezydenta Rosji

VIII 1991 – nieudany **pucz moskiewski** **G. Janajewa** z zamiarem powstrzymania reform w ZSRR

XII 1991 – rozwiązanie ZSRR

1991 – proklamowanie przez Białoruś, Rosję i Ukrainę **Wspólnoty Niepodległych Państw**

1993 – wprowadzenie przez B. Jelcyna systemu rządów prezydenckich w Rosji i starcia zbrojne w Moskwie między zwolennikami Jelcyna i zwolennikami przewagi politycznej Dumy

1994 – początek pierwszej nieudanej zbrojnej interwencji Rosji w **Czeczenii** z zamiarem jej podporządkowania

1996 – proklamowanie przez Białoruś i Rosję Wspólnoty Suwerennych Republik, przekształconej w 1997 r. w Związek Białorusi i Rosji (ZBiR)

Szefowie partii komunistycznej

Józef Wissarionowicz Stalin	1922–1953: w latach 1922–1925 Sekretarz Generalny RKP(b); 1925–1952 Sekretarz Generalny WKP(b), w 1952 Sekretarz Generalny KPZR
Nikita Chruszczow	I Sekretarz KPZR 1953–1956, Sekretarz Generalny KPZR 1956–1964
Leonid Breżniew	Sekretarz Generalny KPZR 1964–1982
Jurij Andropow	Sekretarz Generalny KPZR 1982–1984
Konstantin Czernienko	Sekretarz Generalny KPZR 1984–1985
Michaił Gorbaczow	Sekretarz Generalny KPZR 1985–1991

5.30.2. Terytorium

